

Κεντροδεξιά: η σύνθεση των αντιθέτων

Του ΓΕΩΡΓΙΟΥ - ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ
ΠΡΕΒΕΛΑΚΗ*

ΟΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ στο σύγχρονο ευρωπαϊκό πολιτικό τοπίο μοιάζει να ελαχιστοποιούν την απόσταση ανάμεσα στην Κεντροδεξιά και την Κεντροαριστερά. Περισσότερο από τις δυσδιάκριτες προγραμματικές διαφοροποιήσεις, η προσωπικότητα του ηγέτη και οι εσωτερικές κομματικές ισορροπίες προσδιορίζουν την πολιτική επιτυχία. Στην Ελλάδα, λόγω και του πελατειακού συστήματος, η διαφοροποίηση σχεδόν εξελίσφεται. Έτσι, οι ψηφοφόροι μετακινούνται εύκολα μεταξύ ΠΑΣΟΚ και Νέα Δημοκρατίας. Η Κεντροδεξιά και η Κεντροαριστερά υιοθετούν την «Αλλαγή», δηλαδή την προσαρμογή της κοινωνίας και της οικονομίας στις ευρύτερες εξελίξεις. Αρνούνται, θεωρητικά τουλάχιστον, την περικαρράκωση, το κλείσιμο, την ακινησία.

Η σύγκριση με τα δύο άκρα του πολιτικού φάσματος αναδεικνύει την κοινή ιδιαιτερότητα: ο εθνικισμός της Δεξιάς και ο κομμουνισμός της Αριστεράς ονειρεύονται μια πλατωνική κοινωνία, ανεμπρέαστη από τους εκτός, αγκιστρωμένη στην ιδεολογική ορθοδοξία, αμυνόμενη εναντίον καινών δαιμονίων. Γι' αυτό, σε μιαν εποχή με ταχύτατες ανακατατάξεις, η συνάντηση Αριστεράς και Δεξιάς έχει απλουστευθεί. Επομένως, Κεντροδεξιά και Κεντροαριστερά συμβαδίζουν, τουλάχιστον ως προς τους στόχους. Η διαφοροποίηση τοποθετείται στην πολιτική συμβολική. Η Κεντροαριστερά κινητοποιεί διενθνητικές αναφορές, το παλιό ιδεολογικό όπλο της Σοβιετικής Ένωσης, το οποίο κληροδοτήθηκε στην Αμερική επί Κλίντον. Κατά την αντίληψη αυτή, τα σύνορα σταδιακά θα εξαφανιστούν και η ανθρωπότητα θα συγκροτηθεί σε μια παγκόσμια κοινότητα, με βάση το Διεθνές Δίκαιο. Οι παραδοσιακές «συντηρητικές» αξίες πρέπει να καταπολεμηθούν ως τροχοπέδη, ιδιαίτερα οι «διαιρετικές» συ-

Ο «συντηρητισμός» της Κεντροδεξιάς αποτελεί εφεδρεία της Αλλαγής, καθώς λειτουργεί κατευναστικά προς φόβους και άγχη. Αντιθέτως, ο κεντροαριστερός λόγος εντείνει την ανησυχία.

νιστώσες, όπως τα εθνικιστικά και θρησκευτικά στερεότυπα. Το ατυχές σχολικό βιβλίο της Ιστορίας εικονογραφεί την προσέγγιση αυτή. Η κεντροδεξιά αντίληψη, αντιθέτως, εμμένει στις παραδοσιακές συμβολικές, στις οποίες περιλαμβάνονται, ανάλογα με τη χώρα, το Έθνος, η Θρησκεία, το Κράτος, η Οικογένεια, κάποτε και ο βασιλικός θεσμός.

Μεταψυχροπολεμικά, αρχικά κυριάρχησε η κεντροαριστερή άποψη, το «Τέλος της Ιστορίας» του Francis Fukuyama. Όμως, η υπέρμετρη αισιοδοξία σύντομα διαψεύσθηκε: εθνικιστικές εκρήξεις, διαδοχικές αμερικανικές στρατιωτικές, πολιτικές και οικονομικές αποτυχίες. Για να αποτραπούν η ακινησία, ο συντηρητισμός, ο προστατευτισμός και η ξενοφοβία, οι φοβικές αντιδράσεις έναντι της εντεινόμενης αποσταθεροποίησης, επανα-αναβαθμίστηκαν οι παραδοσιακές αξίες. Η κεντροαριστερή ουτοπία παραπέμφθηκε ad calendas. Μόνον η Κεντροδεξιά μπορεί να διατηρήσει τις απαιτούμενες ισορροπίες. Ο «συντηρητισμός» της Κεντροδεξιάς αποτελεί επομένως εφεδρεία της Αλλαγής, καθώς λειτουργεί κατευναστικά προς φόβους και άγχη. Έτσι εξηγείται το κεντροδεξιό ρεύμα στην Ευρώπη. Αντιθέτως, ο κεντροαριστερός λόγος εντείνει την ανησυχία, ενισχύοντας τη ροή των ψηφοφόρων προς τα άκρα.

Η Νέα Δημοκρατία απέτυχε να κα-

τανοήσει το ρεύμα των καιρών. Αντί να στηριχθεί στην Παράδοση για να προωθήσει την Αλλαγή, κυριαρχήθηκε από το «αντιδεξιό σύνδρομο». Συνθηκολόγησε ιδεολογικά, αυτοαφωπλίστηκε ως προς μια δυναμική μεταρρυθμιστική πολιτική. Παρέννησε το πνεύμα της ιστορικής φάσης και μιμήθηκε την Κεντροαριστερά – τη στιγμή ακριβώς που οι Ευρωπαίοι κεντροαριστεροί πάσχιζαν να αντιγράψουν την Κεντροδεξιά. Έχασε έτσι διπλά: απογοήτευσε όσους ήλπιζαν σε εκσυγχρονισμό της κοινωνίας και δημιούργησε αισθήματα εγκατάλειψης και προδοσίας στους παραδοσιακούς ψηφοφόρους.

Η επικράτηση του ΠΑΣΟΚ τοποθετείται σε διαφορά φάσης με το ιστορικό κύμα. Δεν αποκλείεται, ασφαλώς, να εξελιχθεί σε κεντροδεξιό κύμα: οι πνευματικές αποσκευές του αρχηγού του, όμως, δυσκολεύουν μια τέτοια μεταστροφή. Μένει, επομένως, δύναμει ανοικτή η επιστροφή στη Νέα Δημοκρατία, εάν απαλλαγεί από αγκυλώσεις. Εάν, δηλαδή, αντί να εμμένει σε απονευρωμένες συμπληρωματικές λογικές, επιδιώξει τη σύνθεση των αντιθέτων: αν, επί παραδείγματι, ανατρέψει την ομφαλοσκοπική θεώρηση στο «Μακεδονικό» και ταυτοχρόνως υποστηρίξει την αναβάθμιση της Οικογένειας και της Εκκλησίας: αν αναγνωρίσει το πολυεθνικό υπόβαθρο του ελλαδικού πληθυσμού και ταυτοχρόνως προωθήσει συστηματική διδασκαλία και προβολή της ελληνικής γλώσσας.

Αν το πολιτικό σύστημα αποτύχει να αναδείξει μια γνήσια Κεντροδεξιά, είτε με ριζική ανασυγκρότηση των κομμάτων εξουσίας είτε με πλήρη ανασύνθεση του κομματικού τοπίου, οι πολίτες θα στραφούν προς τα άκρα, με απρόβλεπτες συνέπειες για τον τόπο.

* Ο Κ. Γεώργιος - Στυλιανός Πρεβελάκης είναι καθηγητής στη Σορβόνη και NBG Senior Research Fellow, Hellenic Observatory, LSE.